

**GISLE
KVERNDOKK**

—
**FUGE
DER
ZEIT**

—
NORDIC
VOICES

GISLE KVERNDOKK

---

1 The seven last words of Christ 14:47

for six singers, two string quartets, double bass and piano

Mass for six voices 39:26

2 Kyrie 06:09

3 Gloria 07:18

4 Alleluia 00:39

5 Credo 06:33

6 Et incarnatus est 03:35

7 Et in Spiritum Sanctum 03:24

8 Alleluia 00:31

9 Sanctus 02:55

10 Agnus Dei 08:22

11 Fuge der Zeit 15:52

for six singers, string orchestra and organ

text from The Book of Ecclesiastes and poems by Paul Celan

NORDIC VOICES

STRINGS FROM THE NORWEGIAN RADIO ORCHESTRA
TERJE BAUGERØD, ORGAN · GONZALO MORENO, PIANO
ROLF GUPTA, CONDUCTOR

BETWEEN TIME AND ETERNITY

HARALD HERRESTHAL

This recording is entirely dedicated to sacred music composed for Nordic Voices, a professional vocal ensemble which during its existence has moved the boundaries of what was considered possible in the vocal field, inspiring Gisle Kverndokk to use the whole breadth of musical expression. All the works take their starting point in the sacred vocal tradition that stretches from the Middle Ages right up until today, from the extremely complex polyphony of the 1300s to the speech compositions of the 1970s. Elements of style and compositional techniques are woven together in an organic, virtuoso, personal and innovative compositional style.

The seven last words of Christ

In spring 2014 Gisle Kverndokk's chamber opera *Påske* (Easter) was performed for the first time in five Norwegian towns. Aksel-Otto Bull's libretto builds on August Strindberg's naturalistic drama of the same name. Strindberg was inspired by the Oberammergau Passion Play when he wrote the text, but it is really about a family's distressing problems from Maundy Thursday to Easter Saturday in Holy Week. He wanted Joseph Haydn's string quartet, "The seven last words of Christ", to be played as entr'acte music, because the seven verses telling the story of Jesus' Passion, taken from all four

gospels, reflect the main theme of the play. This inspired Kverndokk to bring elements from Haydn's quartet into his own music, to use as a sound base and as a meditation. As the choral parts play an important role in the opera, Kverndokk was able to remodel the musical material into a separate sacred work entitled *"The seven last words of Christ"*.

While Kverndokk was working on this piece, a good friend of his died – the opera singer Anders Vangen, a person who had meant a lot to Kverndokk in his life, a close friend and collaborator. *"The seven last words of Christ"* is dedicated to Anders Vangen's memory. The music, which was written for 2 sopranos, alto, tenor, baritone, 2 string quartets, piano and double bass, is divided into seven sections and underlines and strengthens the textual content, everything from fear and despair to resignation and peace.

Mass for Six Voices

The Mass was composed in two phases. In 2002 Kverndokk wrote a Missa Brevis, which comprised only the liturgical sections "Kyrie" and "Gloria". This was a commission from *Nordic Voices* for performance at the Fartein Valen Days in Haugesund, so Kverndokk chose to take his starting point from some of Valen's compositions.

Valen's *Piano Sonata No.2*, op.38 (1941) appeared to be a perfect basis for a six-part vocal ensemble. It has two movements and is permeated by a

polyphonic thought process. When Kverndokk received the commission, he was working on the opera *Den fjerde nattevakt* (The Fourth Watch of the Night), which librettist Ivar Tindberg based on Johan Falkberget's novel. Kverndokk therefore realised that he could also use material from the Kyrie and Gloria as musical elements in the opera. For example, the Kyrie theme becomes the love theme for the priest, Benjamin Sigismund, and the miner's wife, Gunhild Bonde.

Gisle Kverndokk himself has given a little glimpse into his creative process:

Before I began to compose the Kyrie and Gloria, I sat down to study Valen's second piano sonata. The opening theme bowled me over. It was not only beautiful, but full of possibilities, and with a rhythmic pulse that seemed overwhelming. I analysed the motif and improvised on it, studied the intervals and twisted and turned them exactly as one does when one is learning strict twelve-tone technique. But Fartein Valen has a freer relationship to atonal technique, so it was easy to make tonal associations from his opening theme. This consist of two parts, two tonal extremes that have much to do with one another. E major, E minor and C-sharp minor are harmonic possibilities in the first part of the theme, while the second part builds on an augmented D-flat major triad which moves towards F major. Here everything revolves around keys that are related to one another

by the interval of a third, and I have exploited this in the Kyrie movement. The movement opens with a variant on an E minor chord, then a development to C-sharp minor. I tried to freeze Valen's melodic moment, look at the motif with a magnifying glass. It is not only Fartein Valen's music that has inspired me. The sound of the words made me examine the sound of the vowels, which all have different overtones. This has again influenced my choice of sound and harmonies.

The *Kyrie* in the Mass is an entreaty to God and can be shaped in different ways. Kverndokk has taken as his starting point the three-part Greek text, "Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison". Kverndokk treats the beginning of the prayer, "Lord, have mercy upon us", quietly and introspectively. Gradually the entreaties grow in strength and intensity. The individual prayers are heard like a murmur of voices. When the climax is reached, the movement ends with a simple, quiet prayer, almost an echo of the opening.

The second movement of Valen's piano sonata is entitled "toccata" and consists of a single idea which is constantly repeated. This theme has the same two-part construction as the first movement. The first motif consists of three notes (a fifth and two seconds). There is an open sound which, seen harmonically, gives four possible keys: G major, G minor, E minor or C major. The second motif builds on the first four

notes of E-flat minor and is related to the mediant of the first motif. "I grasped this aspect and created an opening where I placed these notes on top of one another like a cluster, and the result was a powerful cry", wrote Kverndokk in a commentary on the Gloria's creation. The text of this movement is taken from the account in Luke of the angels' praising God after they told the shepherds in the Bethlehem fields about the new-born Messiah. Kverndokk's movement begins as a joyful general exclamation from the faithful. Here, too, the singing grows to an intense "uncontrolled" murmur of voices, before a more meditative and thoughtful conclusion suddenly begins.

Nordic Voices has performed Kyrie and Gloria extensively for several years, but wanted Kverndokk to compose the whole mass. The complete work was finished in 2007. The material from Valen's sonata is further developed in the rest of the Mass. The *Credo* is framed by two short Alleluia movements. Kverndokk uses the Nicean creed, which in its original form was adopted at the Council of Nicea in 325. Just as in the classical Mass tradition, the text is divided into many parts, which musically underline the content of the separate textual links. The text of the *Sanctus* is taken from the angels' song of praise in Isaiah 6,3 and from the people's song of praise when Jesus rode into Jerusalem on Palm Sunday. Just as in the Gloria, the movement is characterised by happiness and jubilation. The *Agnus Dei* has

its basis in the Gospel of John (1,29), where John the Baptist calls Jesus the Lamb of God, he who will bear the sins of the world. The basic musical material used throughout the whole mass, here crystallises into a quiet prayer and meditation around the note E.

Fuge der Zeit

Fuge der Zeit was originally commissioned as a work for four voices, strings and organ for the Gloger Festival in Kongsberg in 2011. Later Kverndokk made a version for six voices, intended for Nordic Voices. The commission came while Kverndokk was working on music for a dance performance, "I sitt eget selskap" (In Their Own Company), for Akershus Theatre, a piece about human relationships. During the performance, the choreographer Torgunn Wold wanted a fugue in 5/4, each 'voice' to be followed by one dancer. This material was a good starting point for *Fuge der Zeit* (Fugue of Time).

The Gloger Festival had asked Kverndokk to use King Solomon's famous words of wisdom about time and the meaning of life. The text, which begins "To everything there is a season..." (Ecclesiastes 3, 1-8) was, in fact, the festival's motto. Kverndokk was not inspired by the Norwegian translation, which was not very singable and had a lot of repetition. He discovered that Luther's German translation was much more poetic, but he still had problems with the textual content. He could not identify with the assertion in the Bible text that "there is a

time for war" and therefore chose to supplement the text with four poems by the Romanian-Jewish poet Paul Celan (1920-70), who in several of his poetry collections is influenced by the deportation and death of his parents and their dramatic experiences during the Nazi Regime. The title, *Fuge der Zeit*, was inspired by the poem "Auge der Zeit" (Eyes of Time) from the collection *Von Schwelle zu Schwelle* (From Threshold to Threshold). "Eспенbaum" (Aspen Tree) and "Kristall" (Crystal) are taken from the collection *Mohn und Gedächtnis* (Poppy and Memory), while "Tenebrae" is taken from the collection *Sprachgitter* (Speech-Grille).

These poems may be seen as commentaries on the biblical assertion that there is a time for good and a time for evil – a time for war and a time for peace. Celan's poetry is written against a background of the Holocaust and the genocide he survived, but the texts are written so that they just suggest, rather than definitely mention historic events. Thus the themes become timeless and unfortunately just as relevant today, not least in what was once Celan's homeland, present-day Ukraine.

M E L L O M T I D O G E V I G H E T

HARALD HERRESTHAL

Denne utgivelsen er i sin helhet viet kirkemusikk som er komponert for Nordic Voices, et profesjonelt vokalsemble som i løpet av sin karriere har flyttet grensene for det man trodde var mulig på det vokale området. Dette har inspirert Gisle Kverndokk til å ta i bruk hele bredden av sitt musikalske uttrykk. Samtlige verker tar utgangspunkt i en kirkelig vokaltradisjon som strekker seg fra middelalderen og helt frem til i dag, fra den svært komplekse polyfonien på 1300-tallet til 1970-årenes språk-komposisjoner. Stilelementer og komposisjonsteknikker veves sammen til en organisk, virtuos, personlig og fornyende komposisjonsstil.

Jesu syv siste ord på korset

Våren 2014 ble Gisle Kverndokks kammeropera *Påske* fremført første gang i fem norske byer. Aksel-Otto Bulls libretto bygger på August Strindbergs naturalistiske drama med samme navn. Strindberg var inspirert av pasjonsspillet i Oberammergau da han skrev teksten, men den handler egentlig om en families smertefulle problemer fra skjærtorsdag til påskeaften i *Den stille uke*. Han ønsket at Joseph Haydns strykekvartett, «Jesu syv ord på korset», skulle spilles som mellomaktsmusikk. Det skyldtes at de syv setningene om Jesu lidelseshistorie, som er hentet fra alle fire evangelier, speiler

hovedtematikken i skuespillet. Dette inspirerte Kverndokk til å trekke elementer fra Haydns kvartett inn i sin egen musikk for å bruke den som klangbunn og meditasjon. Siden korpartiene spiller en viktig rolle i operaen, kunne Kverndokk omforme det musikalske materialet til å bli et eget kirkemusikalsk verk med «*Jesu syv siste ord på korset*» som tittel.

Mens Kverndokk arbeidet med dette stykket døde en god venn av ham – operasangeren Anders Vangen. Et menneske som har betydd mye for Kverndokk i hans liv, en nær venn og samarbeidspartner. «*Jesu syv siste ord på korset*» er tilegnet Anders Vangens minne. Musikken som er skrevet for 2 sopraner, alt, tenor, baryton, 2 strykekvartetter, piano og kontrabass, er delt inn i 7 avsnitt og understreker og forsterker tekstinnholdet, alt fra angst og fortvilelse til resignasjon og ro.

Messe for seks stemmer

Messen er blitt til i løpet av to perioder. I 2002 skrev Kverndokk et Missa Brevis, som bare inneholder de liturgiske leddene «Kyrie» og «Gloria». Det var en bestilling fra Nordic Voices til fremføring på Fartein Valen-dagene. Derfor valgte Kverndokk å ta utgangspunkt i noen av Valens komposisjoner.

Valens *Klaversonate nr. 2*, op. 38 (1941) viste seg å være et perfekt utgangspunkt for et seks-stemmig vokalensemble. Den har to satser og er gjennomsyret av en polyfon tenkemåte. Da

Kverndokk fikk oppdraget, arbeidet han med operaen *Den fjerde nattevakt* som librettoforfatteren Ivar Tindberg har basert på Johan Falkbergets roman. Kverndokk fant derfor ut at han også kunne benytte materialet fra Kyrie og Gloria som musikalske elementer i operaen. Kyrie-temaet ble for eksempel kjærlighetstemaet til presten Benjamin Sigismund og bergmannskonen Gunhild Bonde. Gisle Kverndokk har selv gitt et lite innblikk i tilblivelsesprosessen:

Før jeg begynte å komponere Kyrie og Gloria, satte jeg meg ned for å studere Valens klaversonate nr. 2. Åpningstemaet slo meg rett i bakken. Det var ikke bare vakkert, men fullt av muligheter, og med et rytmisk driv som virket overveldende. Jeg analyserte motivet og fantaserte over det, studerte intervallene og snudde og vendte på dem akkurat slik man gjør når man lærer seg streng tolv-tone-teknikk. Men Fartein Valen har et friere forhold til den atonale teknikken. Derfor var det heller ikke vanskelig å få tonale assosiasjoner av åpningstemaet hans. Det består av to deler, to tonale ytterpunkter som har mye med hverandre å gjøre. E-dur, e-moll og ciss-moll er harmoniske muligheter i den første delen av temaet, mens den andre delen bygger på en forstørret Dess-dur treklang som beveger seg mot F-dur. Her dreier det seg om tonearter som ligger i et ters-forhold til hverandre, og det har jeg utnyttet i Kyrie-satsen. Satsen åpner med en

variant av en e-moll akkord, så en utvidelse til ciss-moll. Jeg prøver å fryse Valens melodiske øyeblikk, se på motivet med forstørrelsesglass.

Det er ikke bare Fartein Valens musikk som har inspirert meg. Klangen i ordene fikk meg til å utforske klangen i vokalene, som alle har forskjellige overtoner. Det har igjen påvirket utviklingen av det harmoniske materialet.

Kyrie er i messen et bønnerop til Gud og kan formes på forskjellige måter. Kverndokk har tatt utgangspunkt i den tradisjonelle tredelte greske teksten, «Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison». Kverndokk lar bønneren, «Herre, miskunne deg over oss», begynne som en stille og innadvendt handling. Etter hvert vokser bønneropene i styrkegrad og intensitet. De individuelle bønnene høres som summing av stemmer. Når høydepunktet er nådd ender satsen med en enkel, stille bønn, nesten som et ekko av åpningen.

Andre sats i Valens klaversonate har tittelen «toccata» og består av en enkel bevegelse som hele tiden gjentas. Dette temaet har den samme to-delte oppbyggingen som første sats. Det første motivet består av tre toner (en kvint + to sekunder). Det er en åpen klang som harmonisk sett gir fire tonale muligheter, G-dur, g-moll, e-moll eller C-dur. Det andre motivet bygger på de fire første tonene i e-moll og står i et mediantisk forhold til det første motivet. «Jeg tok tak i dette aspektet, og laget en åpning hvor jeg

la disse tonene oppå hverandre, som et cluster, og resultatet ble et kraftfullt utrop», skriver Kverndokk i en kommentar om Gloria-satsens tilblivelse. Teksten til denne satsen er hentet fra Lukas-evangeliets beretning om englenes lovprisning etter at de har fortalt hyrdene på Betlehemsmarkene om den nyfødte Messias. Kverndokk lar satsen starte som et gledesfylt felles rop fra de troende. Også her vokser sangen til en voldsom «ukontrollert» summing av stemmer, før det brått inntreier en mer meditativ og ettertenksom avslutning.

Nordic Voices har hatt *Kyrie* og *Gloria* på repertoaret i flere år, men ville gjerne at Kverndokk skulle fullføre hele messen. Det komplette verket ble ferdig i 2007. Materialet fra Valens sonate videreutvikles i resten av messen. *Credo* rammes inn av to korte Alleluia-satser. Kverndokk benytter den nikenske trosbekjennelse som i sin opprinnelige form ble vedtatt under konsilet i Nicea i 325. Akkurat som i den klassiske messetradisjonen deles teksten inn i mange formdeler, som musikalsk understreker innholdet i de enkelte tekstledd. Teksten til *Sanctus* er hentet fra englenes lovsang i Jesaja 6,3 og fra folkets lovsang, da Jesus red inn i Jerusalem på palmesøndag. Akkurat som i *Gloria* preges satsen av glede og jubel. *Agnus Dei* har sitt utgangspunkt i Johannes-evangeliet (1,29), hvor døperen Johannes kaller Jesus Kristus for Guds lam, han som bærer verdens synd. Det musikalske grunnstoffet som benyttes gjennom hele messen,

utkrystalliseres her som en stille bønn og meditasjon rundt tonen e.

Fuge der Zeit

Fugen er opprinnelig et bestillingsverk for fire stemmer, strykere og orgel til Glogerfestspillene i Kongsberg i 2011. Senere laget Kverndokk en versjon for seks stemmer, beregnet på Nordic Voices. Komposisjonsoppdraget kom mens Kverndokk arbeidet med musikk til danseforestillingen, «I sitt eget selskap», for Akershus Teater, et stykke som handler om menneskelige relasjoner. Underveis i forestillingen ønsket koreografen Torgunn Wold en fuge i fem-takt. Hver stemme ble fulgt av en danser. Dette musikk materialet ble et godt utgangspunktet for *Fuge der Zeit*.

Glogerfestspillene hadde bedt Kverndokk bruke kong Salomos berømte visdomsord, som handler om tiden og meningen med livet. Teksten, som innledes med «Alt har sin rette tid...» (*Forkynneren*, 3,1-8), var nemlig festivalens motto. Kverndokk klarte ikke å la seg inspirere av den norske oversettelsen, som var lite sangbar og med mange gjentakelser. Han oppdaget at Luthers tyske oversettelse var mye mer poetisk, men hadde fortsatt problemer med tekstinnholdet. Han kunne ikke identifisere seg med Bibeltekstens påstand om at «det er en tid for krig» og valgte derfor å supplere teksten med fire dikt av den rumensk-jødiske dikteren Paul Celan (1920-70) som i flere av sine diktsamlinger er preget av foreldrenes deportasjon og død og

sine dramatiske erfaringer fra Nazi-tiden. Tittelen *Fuge der Zeit* er inspirert av diktet «Auge der Zeit» fra samlingen *Von Schwelle zu Schwelle*. «Esenbaum» og «Kristall» er hentet fra samlingen *Mohn und Gedächtnis*, mens «Tenebrae» er hentet fra samlingen *Sprachgitter*.

Disse diktene kan betraktes som kommentarer til de bibelske påstandene om at det er en tid for det gode og det onde – en tid for krig – og en tid for fred. Celans dikt er skrevet på bakgrunn av Holocaust og folkemordet han unnslopp, men tekstene er gjerne formet slik at den bare antyder, uten konkret å nevne historiske begivenheter. Slik blir tematikken tidløs og dessverre like aktuell i dag, ikke minst i det som en gang var Celans hjemland, dagens Ukraina.

1 THE SEVEN LAST WORDS OF CHRIST

Pater dimitte illis, quia nesciunt, quid faciunt.
Mulier, ecce filius tuus. Et tu, ecce mater tua.
Amen dico tibi: Hodie mecum eris in Paradiso.
Deus meus, Deus meus, utquid dereliquisti me?
Sitio.
Consummatum est.
In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum.

Father, forgive them, for they do not know what they do.
Woman, behold your son. Behold your mother.
Truly, I say to you, today you will be with me in paradise.
My God, My God, why have you forsaken me?
I am thirsty.
It is finished.
Father, into your hands I commit my spirit.

2-10 MASS FOR SIX VOICES

2 Kyrie

Kyrie, eléison
Christe, eléison
Kyrie, eléison

Kyrie

Lord have mercy.
Christ have mercy.
Lord have mercy.

3 Gloria

Glória in excélsis Deo
et in terra pax homínibus bonæ voluntátis.
Laudámus te, benedícimus te,
adorámus te, glorificámus te,
grátias ágimus tibi propter magnam gloriam tuam,
Dómine Deus, Rex cæléstis, Deus Pater omnípotens.
Dómine Fili unigénite, Iesu Christe,
Dómine Deus, Agnus Dei, Filius Patris,
qui tollis peccáta mundi, miserére nobis;
qui tollis peccáta mundi, suscípe deprecátionem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris, miserére nobis.
Quóniam tu solus Sanctus, tu solus Dóminus,
tu solus Altíssimus, Iesu Christe,
cum Sancto Spíritu: in glória Dei Patris.
Amen.

Gloria

Glory to God in the highest,
and peace to his people on earth.
Lord God, heavenly King, almighty God and Father,
we worship you, we give you thanks,
we praise you for your glory.
Lord Jesus Christ, only Son of the Father,
Lord God, Lamb of God, you take away the sin of the world,
have mercy on us.
You are seated at the right hand of the Father:
receive our prayer.
For you alone are the Holy One,
you alone are the Lord,
you alone are the Most High, Jesus Christ,
with the Holy Spirit, in the glory of God the Father.
Amen.

4 Allelùia

Allelùia.

Allelùia

Hallelujah.

Fader tilgi dem, for de vet ikke hva de gjør.
Sannelig sier jeg deg: I dag skal du være med meg i Paradis
Kvinne, se det er din sønn. Og du, se det er din mor.
Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?
Jeg tørster.
Det er fullbrakt.
I dine hender, Gud, overgir jeg min ånd.

Kyrie

Kyrie eleison, Gud Fader miskunne deg
Kriste eleison. Herre Krist miskunne deg
Kyrie eleison. Hellig Ånd miskunne deg

Gloria

Ære være Gud i det høyeste
og fred på jorden blant mennesker som har Guds velbehag.
Vi lover deg, vi priser deg,
vi tilber deg, vi opphøyer deg,
vi hyller deg for din store herlighet,
Herre Gud, Himmelske konge,
allmektige Fader.
Herre, Guds enbårne Sønn, Jesus Kristus,
Guds lam, som bærer verdens synder,
miskunne deg over oss.
Du som sitter ved Faderens høyre hånd, hør vår bønn.
For du alene er hellig, du alene er Herren,
du alene er Den Høyeste, Jesus Kristus,
med Den Hellige Ånd i Gud Faderens herlighet.
Amen.

Allelùia

Halleluja.

5 Credo

Credo in unum Deum,
Patrem omnipotentem, factorem cæli et terræ,
visibilem omnium et invisibilem.
Et in unum Dominum Iesum Christum,
Filium Dei unigenitum,
et ex Patre natum ante omnia sæcula.
Deum de Deo, lumen de lumine,
Deum verum de Deo vero,
genitum, non factum, consubstantiali Patri:
per quem omnia facta sunt.
Qui propter nos homines et propter nostram salutem
descendit de cælis.

6 Et incarnatus est

Et incarnatus est de Spiritu Sancto
ex Maria Virgine, et homo factus est.
Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato;
passus et sepultus est,
et resurrexit tertia die, secundum Scripturas,
et ascendit in cælum,
sedet ad dexteram Patris.
Et iterum venturus est cum gloria,
iudicare vivos et mortuos,
cuius regni non erit finis.

7 Et in Spiritum Sanctum

Et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem:
qui ex Patre Filioque procedit.
Qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur:
qui locutus est per prophetas.
Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam.
Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum.
Et expecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi sæculi.
Amen.

Credo

We believe in one God,
the Father, the Almighty, maker of heaven and earth,
of all that is, seen and unseen.
We believe in one Lord, Jesus Christ,
the only Son of God,
eternally begotten of the Father,
God from God, Light from Light,
true God from true God,
begotten, not made, one in Being with the Father:
through him all things were made.
For us men and our salvation,
he came down from heaven.

Et incarnatus est

The power of the Holy Spirit,
he was born of the Virgin Mary, and became man.
For our sake he was crucified under Pontius Pilate,
he suffered, died and was buried.
On the third day he rose again in fulfillment of the Scriptures;
he ascended into heaven
and is seated at the right hand of the Father.
He will come again in glory
to judge the living and the dead,
and his kingdom will have no end.

Et in Spiritum Sanctum

We believe in the Holy Spirit, the Lord, the giver of life,
who proceeds from the Father and the Son.
With the Father and the Son he is worshipped and glorified.
He has spoken through the Prophets.
We believe in one holy catholic and apostolic Church.
We acknowledge one baptism
for the forgiveness of sins.
We look for the resurrection of the dead, and the life of the
world to come.
Amen.

Credo

Vi tror på én Gud,
den allmektige Fader, som har skapt himmel og jord,
alt synlig og usynlig.
Vi tror på én Herre, Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn,
født av Faderen fra evighet.
Gud av Gud, lys av lys,
sann Gud av sann Gud,
født, ikke skapt, av samme vesen som Faderen.
Ved ham er alt blitt skapt.
For oss mennesker og til vår frelse
steg han ned fra himmelen.

Et incarnátus est

Han er blitt kjødt ved Den Hellige Ånd av jomfru Maria,
og er blitt menneske.
Han ble korsfestet for oss,
pint under Pontius Pilatus og gravlagt.
Han oppstod den tredje dag, etter Skriftene,
fór opp til himmelen,
og sitter ved Faderens høyre hånd.
Han skal komme igjen med herlighet
og dømme levende og døde,
og på hans rike skal det ikke være ende.

Et in Spiritum Sanctum

Vi tror på Den Hellige Ånd, Herre og livgiver,
som utgår fra Faderen og Sønnen,
som med Faderen og Sønnen tilbes og forherliges,
og som har talt ved profetene.
Vi tror på én, hellig, katolsk og apostolisk Kirke.
Vi bekjenner én dåp
til syndenes forlatelse
og venter de dødes oppstandelse
og det evige liv.
Amen.

8 Allelùia

Allelùia.

9 Sanctus

Sanctus, Sanctus, Sanctus Dóminus Deus Sábaoth.
Pleni sunt cæli et terra glória tua. Hosánna in excélsis.
Benedíctus qui venit in nómine Dómini.
Hosánna in excélsis.

10 Agnus Dei

Agnus Dei, qui tollis peccáta mundi: miserére nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccáta mundi: miserére nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccáta mundi: dona nobis pacem.

11 FUGE DER ZEIT

Der Prediger, Kapitel 3, 1-8

Ein jegliches hat seine Zeit, und alles Vornehmen unter dem Himmel hat seine Stunde. Geboren werden und sterben, pflanzen und ausrotten, was gepflanzt ist, würgen und heilen, brechen und bauen, weinen und lachen, klagen und tanzen, Stein zerstreuen und Steine sammeln, Herzen und ferne sein von Herzen, suchen und verlieren, behalten und wegwerfen, zerreißen und zunähen, schweigen und reden, lieben und hassen, Streit und Friede hat seine Zeit.

Paul Celan

Tenebrae

Nah sind wir, Herr,
nahe und greifbar.

Gegriffen schon, Herr,
ineinander verkrallt, als wär

Allelùia

Hallelujah.

Sanctus

Holy, holy, holy Lord. God of power and might.
Heaven and earth are full of your glory. Hosanna in the highest.
Blessed is he who comes in the name of the Lord.
Hosanna in the highest.

Agnus Dei

Lamb of God, you take away the sins of the world,
have mercy on us.
Lamb of God, you take away the sins of the world,
have mercy on us.
Lamb of God, you take away the sins of the world,
grant us peace.

Ecclesiastes, Chapter 3, 1-8

There is a time for everything and a season for every activity under the heavens: a time to be born and a time to die, a time to plant and a time to uproot, a time to kill and a time to heal, a time to tear down and a time to build, a time to weep and a time to laugh, a time to mourn and a time to dance, a time to scatter stones and a time to gather them, a time to embrace and a time to refrain from embracing, a time to search and a time to give up, a time to keep and a time to throw away, a time to tear and a time to mend, a time to be silent and a time to speak, a time to love and a time to hate, a time for war and a time for peace.

Tenebrae

We are near, Lord,
near and at hand.

Handled already, Lord,
clawed and clawing as though

Allelùia

Halleluja.

Sanctus

Hellig, hellig, hellig, er Herren Sebaot.

All jorden er full av hans herlighet. Hosianna i det høyeste!

Velsignet være han som kommer i Herrens navn.

Hosianna i det høyeste!

Agnus Dei

Du Guds lam, som bærer verdens synder,

miskunn deg over oss.

Gi oss din fred.

Forkynneren, kapittel 3, 1-8

Alt har sin tid, det er en tid for alt som skjer under

himmelen: en tid for å fødes, en tid for å dø, en tid for å

plante, en tid for å rykke opp, en tid for å drepe, en tid for å

lege, en tid for å rive ned, en tid for å bygge, en tid for å

gråte, en tid for å le, en tid for å sørge, en tid for å danse,

en tid for å kaste stein, en tid for å samle steiner, en tid for

å ta i favn, en tid for å la favntak være, en tid for å lete, en

tid for å miste, en tid for å bevare, en tid for å kaste, en tid

for å rive i stykker, en tid for å sy sammen, en tid for å tie,

en tid for å tale, en tid for å elske, en tid for å hate, en tid

for krig og en tid for fred.

Tenebrae

Vi er nær, Herre,

nære og gripbare.

Alt grepet, Herre,

klort sammen, som var

der Leib eines jeden von uns
dein Leib, Herr.
Bete, Herr,
bete zu uns,
wir sind nah.

Windschief gingen wir hin,
gingen wir hin, uns zu bücken
nach Mulde und Maar.

Zur Tränke gingen wir, Herr.

Es war Blut, es war
was du vergossen, Herr.

Es glänzte.

Es warf uns dein Bild in die Augen, Herr.
Augen und Mund stehn so offen und leer, Herr.

Wir haben getrunken, Herr.
Das Blut und das Bild, das im Blut war, Herr.

Bete, Herr.
Wir sind nah.

Kristall

Nicht an meinen Lippen suche deinen Mund,
nicht vorm Tor den Fremdling,
nicht im Aug die Träne.

Sieben Nächte höher wandert Rot zu Rot,
sieben Herzen tiefer pocht die Hand ans Tor,
sieben Rosen später rauscht der Brunnen.

the body of each of us were
your body, Lord.
Pray, Lord,
pray to us,
we are near.

Askew we went there,
went there to bend
down to the trough, to the crater.

To be watered we went there, Lord.

It was blood, it was
what you shed, Lord.

It gleamed.

It cast your image into our eyes, Lord.
Our eyes and our mouths are so open and empty, Lord.

We have drunk, Lord.
The blood and the image that was in the blood, Lord.

Pray, Lord.
We are near.

Crystal

Not on my lips look for your mouth,
not in front of the gate for the stranger,
not in the eye for the tear.

Seven nights higher red makes for red,
seven hearts deeper the hand knocks on the gate,
seven roses later splashes the fountain.

hver enkelt kropp
din kropp, Herre.
Be, Herre,
be til oss,
vi er nær.

Vindskeive gikk vi bort,
gikk vi bort for å bøye oss
til pøl og pøs.

Vi gikk for å drikke, Herre.

Det var blod, det var
det du utgjød, Herre.

Det glitret.

Det kastet ditt bilde i synet vårt, Herre.
Øyne og munn står så åpne og tomme, Herre.

Vi har drukket, Herre.
Blodet, og bildet i blodet, Herre.

Be, Herre.
Vi er nær.

Krystall

Ikke søk din munn på mine lepper,
ikke den fremmede foran porten,
ikke tåren i øyet.

Sju netter høyere driver rødt mot rødt,
sju hjerter dypere banker hånden på,
sju roser senere bruser kilden.

Auge der Zeit

Dies ist das Auge der Zeit:
es blickt scheel
unter siebenfarbener Braue.
Sein Lid wird von Feuern gewaschen,
seine Träne ist Dampf.

Der blinde Stern fliegt es an
und zerschmilzt an der heißeren Wimper:
es wird warm in der Welt
und die Toten
knospen und blühen.

Espenbaum

Espenbaum, dein Laub blickt weiß ins Dunkel.
Meiner Mutter Haar ward nimmer weiß.

Löwenzahn, so grün ist die Ukraine.
Meine blonde Mutter kam nicht heim.

Regenwolke, säumst du an den Brunnen?
Meine leise Mutter weint für alle.

Runder Stern, du schlingst die goldne Schleife.
Meiner Mutter Herz ward wund von Blei.

Eichne Tür, wer hob dich aus den Angeln?
Meine sanfte Mutter kann nicht kommen.

Time's eye

This is time's eye:
it squints out
from under a seven-hued eyebrow.
Its lid is washed clean by fires,
its tear is hot steam.

Towards it the blind star flies
and melts at the eyelash that's hotter:
it's growing warm in the world
and the dead
burgeon and flower.

Aspen tree

Aspen tree, your leaves glance white into the dark.
My mother's hair was never white.

Dandelion, so green is the Ukraine.
My yellow-haired mother did not come home.

Rain cloud, above the well do you hover?
My quiet mother weeps for everyone.

Round star, you wind the golden loop.
My mother's heart was ripped by lead.

Oaken door, who lifted you off your hinges?
My gentle mother cannot return.

*Tenebrae, Crystal, Time's Eye and Aspen Tree is translated
and introduced by Michael Hamburger, and will be found in
«Poems of Paul Celan» Third Edition, Anvil Press 2007.*

Tidens øye

Dette er tidens øye:
det gløtter ut
under et sjufarget bryn.
Ild vasket øyelokket,
tåren er damp.

Den blinde stjernen flyr mot øyet
og smelter i vippenes hete:
det blir varmt i verden,
og de døde
knoppes og blomstrer.

Aspetre

Aspetre, ditt løv stirrer hvitt i mørket.
Min mors hår ble aldri hvitt.

Løvetann, Ukraina er så grønt.
Min blonde mor kom ikke hjem.

Regnværssky, blir du ved brønnen?
Min stille mor gråter for alle.

Runde stjerne, du slynger din sløyfe av gull.
Min mors hjerte ble såret av bly.

Eikedør, hvem løftet deg av hengslene?
Min myke mor kan ikke komme.

*Tenebrae, Krystall og Tidens Øye er gjendiktet av
Øyvind Berg, og finnes i «Etterlatt», Kolon Forlag 1996.
Aspetre er gjendiktet av Jan Erik Vold, og finnes i
«Storytellers», Gyldendal 2008.*

Photo: Anne C. Eriksen

Gisle Kverndokk (b. 1967) studied composition at The Norwegian Academy of Music and The Juilliard School in New York. He has won prizes for several of his orchestral works, which have been performed by all the major orchestras in Norway. In 1999/2000 he was Composer of the year with Trondheim Symphony Orchestra. His first full-scale opera «The Falcon Tower» premiered in 1990, and his next opera "George's Marvellous Medicine" was awarded Work of the Year 1995 by The Norwegian Composers Society. With librettist Øystein Wiik, he has written musicals and operas that have been performed in theatres in Germany, Austria, Switzerland, USA and Norway: "Sophie's World" (1998), "Vincent" (2001), "Dangerous Liaisons" (2002), "Homeless" (2003), "Martin L." (2008) which was nominated for The Nordic Music Prize, and "Around the world in 80 days", commissioned for the opening of the new opera house in Oslo and premiered there in 2010. The children operas "Max and Moritz" and "Supersize Girl", commissioned by The New York Opera Society, premiered in Washington DC 2010 and 2013. With librettist Ivar Tindberg he won the Prix Italia in 2000 for the radio opera "Bokken Lasson - stumbling success", and their opera "The Fourth Watch of the Night" was premiered by The Norwegian National Opera in 2005, and awarded the Edvard Prize 2006. Kverndokk's chamber opera "Easter", with libretto by Aksel-Otto Bull, was premiered by Opera Sør in Kilden, Kristiansand in 2014. His works also include chamber and church music, music for film, theatre and ballet. He has been music director of several music theatre productions in Norway, Germany, the USA and Canada.

Gisle Kverndokk (f. 1967) tok diplomeksamen i komposisjon ved Norges musikkhøgskole i 1994 og studerte også ved The Juilliard School i New York. Kverndokk har vunnet priser for flere av sine orkesterverk, og har skrevet for alle de store orkestrene i Norge. Sesongen 1999/2000 var han årets komponist ved Trondheim Symfoniorkester. Hans første opera, "Falketårnet", ble uroppført i 1990 og barneoperaen "Georgs magiske medisin" (Operaen i Kristiansund, 1995) vant Årets Verk i Norsk Komponistforening. I samarbeid med librettist Øystein Wiik har Kverndokk skrevet en rekke musikaler og operaer som er oppført utallige ganger i Tyskland, Østerrike, Sveits og Norge; "Sofies verden" (1998), "Vincent" (2001), "Farlige forbindelser" (2002), "Frendelaus" (2003), "Martin L." (2008) som ble nominert til Nordisk Råds musikkpris og "Jorden rundt på 80 dager", bestilt til åpningen av det nye operahuset i Oslo og urframført i 2010. Barneoperaene "Max and Moritz" og "Supersize Girl", bestilt av The New York Opera Society, hadde urpremiere i Washington DC 2010 og 2013. Med Ivar Tindberg som librettist skrev han radio-operaen "Bokken Lasson – sensibel suksess", som vant 1. pris ved Prix Italia, Bologna (2000) og operaen "Den fjerde nattevakt" (Den Norske Opera, 2005) som vant Edvardprisen i 2006. Kverndokks kammeropera, "Påske", med libretto av Aksel-Otto Bull, hadde premiere i Kilden, Kristiansand, produsert av Opera Sør i 2014. Hans verkliste omfatter også vokalverk, kammermusikk, kirkemusikk og musikk for film, teater og ballet. Han har vært musikalsk ansvarlig/dirigent for en rekke musikkteater-produksjoner i Norge, Tyskland, USA og Canada.

Photo: Stian Andersen

Nordic Voices was formed in 1996 and consists of the singers Tone Braaten, Ingrid Hanken, Ebba Rydh, Per Kristian Amundrød, Frank Havrøy and Trond Reinholdtsen. All of the members are graduates of either the Norwegian Academy of Music or the Opera Academy in Oslo, and together they share a broad background in opera, composition, church music and conducting. Nordic Voices' repertoire ranges from medieval to contemporary music; they are probably the most active ensemble in Norway during the past fifteen years to commission and perform new works in their genre. The ensemble's well-conceived and creative concert programming – often involving a subtle element of humour – has led them to become a much sought-after group on the international scene. Nordic Voices have released five recordings, and participated on many more, which have led to several nominations for the Norwegian Grammy "Spellemannprisen". They have won several awards, including the prestigious "Performer of the Year" 2014 from the Norwegian Society of Composers.

Nordic Voices ble dannet i 1996 og består av medlemmene Tone Braaten, Ingrid Hanken, Ebba Rydh, Per Kristian Amundrød, Frank Havrøy og Trond Reinholdtsen. Ensembles medlemmer er alle utdannet fra Norges musikkhøgskole og Statens Operahøgskole i Oslo, og har en bred bakgrunn fra både opera, komposisjon, kirkemusikk og direksjon. Nordic Voices' repertoar spenner fra middelalder til samtidsmusikk, og de er kanskje den gruppen som har bestilt og utført flest verk i sin sjanger i Norge den siste tiden. Ensembles forkjærlighet for nitidig og kreativ konsertplanlegging, gjerne med humoren liggende under som element, gjør at de er blitt attraktive på den internasjonale konsertscenen. Nordic Voices har gitt ut 5 egne plater og deltatt på mange fler, noe som har gitt flere Spellemannprisnominasjoner. De har mottatt både Fartein Valen-prisen for sitt arbeid innen samtidsmusikk og Rolf Gammeleng-prisen for sine plateinnspillinger. Nordic Voices ble for 2014 tildelt den høythengende prisen "Årets Utøver" av Norsk Komponistforening for sitt arbeid med ny musikk av norske komponister.

www.nordicvoices.no

Rolf Gupta was Chief Conductor and Artistic Director for the Norwegian Radio Orchestra and for Kristiansand Symphony Orchestra. On a regular basis he works as guest conductor for Norwegian and international orchestras, opera-companies and ensembles. Gupta's communication-skills and love for youth orchestras has produced astonishing results especially as Artistic Director of Orkester Norden.

Rolf Gupta har vært sjefdirigert for KORK og Kristiansand Symfoniorkester. Han arbeider jevnlig med internasjonale og nasjonale orkestre, operahus og ensembler. I tillegg viser spesiell han interesse for ungdomsorkestre bl.a. som kunstnerisk leder for Orkester Norden. Han er mottager av både kritiker- og Spelemannsprisen.

Nordic Voices

Tone Braaten †*
 Ingrid Hanken †*
 Ebba Rydh †*
 Per Kristian Amundrød †
 Frank Havrøy †*
 Trond Reinholdtsen †*
 Magnus Staveland *

Violins

Harald Aadland †*
 Yi Yang †
 Hans Morten Stensland †
 Maria A Carlsen †*
 Emilie Lidsheim †
 Henrik Hannisdal †*
 Christina Dimbodius †*
 Vebjørn Struksrud †
 Dario Cazzani †*

Viola

Jon W. Sønstebo †*
 Mateusz Stasto †*

Cello

Jun Sasaki †*
 Marit Klovning †*

Double bass

Marius Flatby †*

Organ

Terje Baugerød †

Piano

Gonzalo Moreno †

* = Fuge der Zeit

† = The seven last words of Christ

Recorded 9-10 November 2012, 9-10, 22-24 August 2013 in Ris church, Oslo

Producer and editor: François Eckert

Balance engineer: Arne Akselberg

Mastering: Audun Strype

Liner notes: Harald Herresthal

Translation: Beryl Foster

Cover photo from Borgestad Kirke, Skien, by Geir Dokken.

Cover design: Martin Kvamme

Executive producer: Erik Gard Amundsen

All works are published by Musikverlag Josef Weinberger GMBH

Released with support from: Norsk kulturråd,
Fond for Lyd og Bilde and Norsk Komponistforening.

©&® 2015 Norwegian Society of Composers
All trademarks and logos are protected. All rights of the
producer and of the owner of the work reproduced reserved.
Unauthorized copying, hiring, lending, public performance
and broadcasting of this record prohibited.
ISRC: NOLFA1477010-110 · ACD5077 Stereo

1 The seven last words of Christ 14:47

for six singers, two string quartets, double bass and piano

2-10 Mass for six voices 39:26

11 Fuge der Zeit 15:52

for six singers, string orchestra and organ

text from The Book of Ecclesiastes and poems by Paul Celan

NORDIC VOICES

STRINGS FROM THE NORWEGIAN RADIO ORCHESTRA
TERJE BAUGERØD, ORGAN · GONZALO MORENO, PIANO
ROLF GUPTA, CONDUCTOR

7044581350775

©&© 2015 NORWEGIAN SOCIETY OF COMPOSERS

ISRC: NOLFA1477010-110

ACD5077 · STEREO · TT 70:05

